

מילי דמלכא

שיחות ומאמרים שזכינו לשמוע מאת
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

~ ~ ~

חודש שבט – דביקות בשורש

יו"ל ע"י

מכון שפה ברורה

שע"י חסידי קאסוב

פרשת וארא תשפ"ב לפ"ק

- אחים יקרים אחים לדעה -

הננו בזה בקריאה של חיבה לכל קוראינו ואנ"ש היקרים שיחי
שהיות ומלאכת הכתיבה, העריכה, וסידור הגליונות, שיהיו באופן נאה ויאה ומכובד עולים ממון הרבה,
וכדי להוציא את הגליון אנו צריכים את עזרת הציבור החפץ ורוצה בקיומו

אנו פנים לעזרת הציבור הושיטו ידכם והרימו את נדבת לבכם לתרום מתנה יפה ונכבדת

וההזדמנות נאותה לתרום לעילוי נשמת יקירכם אשר בוודאי תהא

לטובת נשמתם זכות הפצת דברי תורה האלו

וגם בעת שמחתכם תבוא הברכה לכם ולביתכם

והנצחתם תונצחו בתוך הקונטרסים הפרסם עושי מצוה

ובכן אלו הרוצים בהנצחה או החפצים לתרום עקב שמחה וכן מי ברצונם לתרום לעילוי נשמת

יפנו לר' מאיר גאדינגער הי"ו במס' 917-686-5892

או להתקשר ע"ד אימייל ל **toraskosov@gmail.com**

וזכות הגדול של זיכוי הרבים תעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב

הלימוד בגליון הלז

יהיה לזכות רפואתו השלימה והמהירה

של מרן שמואל בן שרה פעריל בתושח"י

לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתינו הק'

יש להתקשר לקו "קול קאסוב"

במס' 972-72-370-1810 או במס' 718-682-2004 ישראל 972-72-370-1810

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 917-686-5892

או אל **toraskosov@gmail.com**

נערך ונסדר ע"י:

ישר גראפיקס
347.528.6918

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

דברות קודש רעוא דרעוין שבת קודש פּרשת בראשית תשפ"ב

מאמר זה נאמר יומיים אחר שמחת תורה, בו אירע מקרה בבית מדרשינו, שארון הקודש שבו היו ספרי הקודש נפל לארץ. דברות קודש רומזים על המאורע, ונסובים על שבירת הלוחות ביד משה לעיני כל ישראל, שאף שנראה כשבר גדול שהתורה נפלה לארץ, יכולים להפוך זאת לטוב ולהתרום, ושהנפילה עצמה תהיה עליה גדולה.

והלימוד הלז שייך לכל אחד ואחד בעבודתו ית' ולחיוזוק גדול עם הבטחה הנכונה על הנפילות והירידות שהם מנת חלקינו במלחמתינו מלחמת היצר

תמצית כל הנאמר לעיל מיניה, לפי שבחתימת הענין מעלים בקיצור נמרץ את משאלת הכתובים למעלה. וכעין חתימת האדם בשטרותיו, שהוא תוקף וחיוזוק על מה שכתב עד הנה.

ואם כן יש לדעת, היתכן שכשבאים למנות את מעלותיו של משה רעיא מהימנא, מעלה זו האחרונה - 'שנשאו לבו לשבור את הלוחות לעיניהם', היא הגדולה ביותר שבה ראוי לחתום, והרי זה עתה אמר הכתוב ש'לא קם עוד נביא בישראל', אשר זו היא לכאורה מעלתו הרמה ביותר. ויותר קשה, כיצד מעשה שבירת הלוחות שהיא סוף התורה, כוללת את כל חמשה חומשי התורה,

סיום התורה במעשה שבירת הלוחות

בפסוק האחרון שבתורתנו הקדושה נאמר (דברים לד יב) 'ולכל הید החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, ומפרש רש"י על אתר: 'ולכל הید החזקה ובו' לעיני כל ישראל' - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר (שמות לד א) 'אשר שברת', יישר כחך ששברת'.

בספרים הקדושים עמדו כאן על כמה דברים הצריכים ביאור:

[א] הרי קיימא לן (ראה ברכות יב.) שמה שנכתב בסוף הענין, הוא

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

'בראשית ברא אלהים', כענין 'נעוץ סוף התורה בתחילתה' (ספר יצירה פ"א מ"ז). ונאמרו בזה הרבה ביאורים ודרכים², וגם כאן יבואר ענין זה.

ב' דרכים בעבודת ה' שנחלקו בהם רבי יוחנן וריש לקיש

לחבנת הענין יש להקדים יסוד גדול המאיר כל מקום בש"ס ובאגדה שנחלקו בהם רבותינו - רבי יוחנן וריש לקיש, ששנים אלו למדו ופסקו הלכה למעשה בתורתנו הקדושה, כל אחד על פי דרכו - איזו מדרגה עדיפא וחביבה לפני ה' בעבודה לפניו, האם מדרגת צדיק מעיקרא או בעל תשובה³ (ראה ברכות לה:). ונביא שני מחלוקות ביניהם ומהם נקיש לאחרים.

מחלוקת מדיחין נבראים העננים

אמרו במדרש (ב"ר יג יא): רבי יוחנן אמר: אין [-בריאת ה] עננים

שראוי לומר עליה שהיא תמצית התורה כולה.

[ב] השאלה השניה העולה בעקבות זה, הוא מה שהקשו כל הספרים, הרי קיימא לן (קה"ר ח ג) שפותחים וחותמים ענין בדבר טוב. ולכאורה, איזה טוב יש בכך ששבר משה רבנו את הלוחות, אדרבה, בני ישראל היו אז במצב שפל ביותר אחר שהכעיסו את ה' בחטא העגל, ולמשה לא נותר לעשות מאומה כי אם לשבור את הלוחות, בטענה מה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות, אמרה תורה (שמות יב מג) 'וכל בן נכר לא יאכל בו', התורה כולה כאן, וישראל משומדים - על אחת כמה וכמה (שבת פז.). והא כיצד סיימו בדבר זה, שהוא היפך הטוב.

[ג] ה'זוהר הקדוש' בתיקונים (הקדמה ד.) ועוד מספרי הסוד - מאירים, שיש קשר בין סוף התורה - 'לעיני כל ישראל' לתחילתה⁴ -

א. סוד זה שורשו בתיקוני זוהר (הקדמה ד.) הכותב, שטעמו של דבר, להראות שאין לתורה תחילה ואמצע וסוף, אלא כללות אחת שלימה.

ועל דרך הפשט מצאנו רמז לכך בדברי הגמרא (סוטה יד.): דרש רב שמלאי, תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים.

ב. עיין דרשות הר"ן (דרוש א), רבנו בחיי (הקדמה לפרשת דברים), שו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' א'רעט), פרשת דרכים (הקדמה), של"ה הקדוש (פרשת וזאת הברכה תורה אור א), ובספרי חסידות רבים. וראה ספר 'זכירה לחיים' [-להגה"ק רבי חיים פלאגי זצ"ל] שכולו מקשה אחת לנעוץ סוף התורה לתחילתה.

ג. כלשון האמרי אמת' (פרשת כי תבוא שנת תרע"ז): כי פלוגתת רבי יוחנן וריש לקיש בכל מקום, היא על פי ב' המדרגות צדיק ובעל תשובה.

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

ג

לירידת הגשמים, שרבי יוחנן סבירא ליה 'מלמעלה', היינו, מעבודה נעלית בדרגה גבוהה, היא עבודת הצדיקים. אמנם, ריש לקיש סבירא ליה, שעיקר ירידת השפע באה 'מלמטה' דייקא - על ידי מעשה התחתונים, שיגיעת בשר של דרי מטה במלחמת היצר, גורמת לשפע לירד מן השמים⁷.

אלא מלמעלה, שנאמר (דניאל ז יג) 'וארו עם ענני שמיא'. רבי שמעון בן לקיש אמר: אין עננים אלא מלמטה שנאמר (תהלים קלה ז) 'מעלה נשיאים מקצה הארץ'. ושורש הענין הוא, 'עננים' הם בחינת השפעה, - שמורידים גשמים וחיים לעולם. ונחלקו מהו מקור השפע הגורם

וכך הביא ברישומיו הרה"ק מקאז'ניץ ז"ע בספרו הטהור 'עבודת ישראל' (פרשת ויחי): דשני דרכים לעובדי ה': האחד, הוא מתהלך לפני ה' וצריך סעד לתומכו ולשמרו מכל עצת יצר הרע, והוא למשל כמו התינוק הולך לפני אמו ואמו משגחת עליו שלא יפול ולא ימעדו קרסוליו. ויש עוד דרך יותר חזק, כשמתיישן בצדקו ומתגבר ללכת אחרי ה' עד שאינו צריך שומר, והוא כמו התינוק שמתגדל והולך אחרי אמו ואינו צריך להשגחתה ולשמירתה. וזה פלוגתת רבי יוחנן וריש לקיש וכו'. ואפשר לומר כי כל אחד לשיטתו אזיל, רבי יוחנן שהוא מתהלך בצדקו וקדושתו מיום הולדו ולא נטה ללכת ימין ושמאל, לכן דרכו צריך שימור כל ימיו שלא ילכד בעצת יצרו, כי לא ידע את מהמוריו ועצתו אשר יקוש בהם בני אדם, לכן צריך לשמירת הבורא ברוך הוא וזה שדרש כעין דרכו. מה שאין כן ריש לקיש שהיה רחוק ונתקרב לקדושה על ידי גיסו רבי יוחנן כמבואר במסכת בבא מציעא פרק הפועלים (פד), ובוודאי בעל תשובה כמוהו נשמר מעצמו, כי הוא צריך לעבוד ביתר שאת ולשמור נפשו מפחת יצרו, אשר כבר יודע כי נלכדו רגליו, לכן שומר את נפשו ואינו צריך לשמירה מלמעלה.

וראה עוד 'עטרת ישועה' (ליקוטים) ו'אמרי אמת' (פרשת כי תבוא שנת תרע"ז) שביארו מחלוקות נוספות ביניהם בזה הדרך.

ד. וזה לשון הגאון ב'אדרת אליהו' (בראשית ב ו): 'ואד יעלה מן הארץ' (בראשית ב ו), בבראשית רבה (יג י) פליגי רבי יוחנן וריש לקיש, רבי יוחנן אמר: אין עננים אלא מלמעלה. וריש לקיש אמר: אין עננים אלא מלמטה וכו'. ובפרקי דרבי אליעזר אמר (פרק ה). בזמן שישראל אין עושין רצונו של מקום ממים התחתונים הם שותים. והטעם, מפני שישראל מחברים שמים וארץ במעשיהם הנאותים, אז יורידו הגשמים מלמעלה, ואם לא, נעצרים מלמעלה. וזה שאמר 'ואדם אין לעבוד את האדמה', כמו 'לעבדה ולשמרה' [-'לעבדה' - בעשה, 'ולשמרה' - בלא תעשה (זוהר הקדוש ח"א כז)]. ולכן 'ואד יעלה מן הארץ', מפני שלא היו זכות מעשים להוריד הגשמים מלמעלה, אז 'אד עלה מן הארץ', שעננים שתו מן מים התחתונים. ואמר 'מן הארץ', מפני שהאדים עולים מן תערובת הארץ ויסודותיה. והשקה את כל פני האדמה, הפרטית הנצרך לעבדה. 'אד' הוא ענן, ולפי שכל

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

ביצרו ולכך עשה מה שעשה, אבל תיכף עם הרגעת חימת היצר, בעת ששכלו חזר אליו כבראשונה, אף שיכול היה להתמרמר על שפל דרגתו, ולהסיק ולומר, אם בין כה וכה הריני מחויב מיתה למלך, על כל פנים אהנה מעט מחטאתי ואסיים את אכילת הפרי, ויומתק לי מעט כעת בחיי המרורים שנותרו לי. אבל מכך שעינינו הרואות שלא נהג כן ושלט ביצרו, אין זה אלא שחישב בלבו ואמר, אמת שאני חטאתי וכבר חיי אינם חיים, אבל אם אחטא שוב ואסיים את אכילת הפרי לגמרי, הרי שיחסר למלך רצונו ליהנות משלו, וטוב יותר שאבטל רצוני ותשוקתי אף שהמלך עתיד להיפרע ממני, כדי שיהיה למלך עונג לכל הפחות במעט שהותרתי לו בפרי שחטאתי לפניו. ומחשבה זו מודעת, שיצרו השיאו למעשהו בלי שום תואנה, אבל לבו שלם ומבקש לעשות נחת רוח למלך.

והנמשל אך למחסור בעניין עבדות ה', האדם יסודו מעפר ויכול למעורר וליפול, אבל זה שהוא עומד תוך כדי הניסיון ונזכר שהשי"ת אוסר עליו לנהוג כן וכיף ליצריה, יש לזה חשיבות גדולה מאד, שאומר הקב"ה, ראו מה בריה בראתי בעולמי, שאף שהיצר הסוכן בו הסיטו מדרך הישר, בכל זאת עדיין בתוככי לבו

מחלוקת האם חצי שיעור מותר מן התורה או אסור

ועוד מצינו שנחלקו גבי אכילת חצי שיעור של איסור (יומא עג:), שרבי יוחנן דעתו ש'חצי שיעור אסור מן התורה', ולריש לקיש 'חצי שיעור מותר מן התורה'. היינו, שרבי יוחנן לא היה יכול להבין כיצד ניתן לחטוא ולאכול אפילו מעט מדבר שיצא איסורו מפי הקב"ה, ולכן אמר שאף אכילה מועטת של חצי שיעור גם כן 'אסור מן התורה'.

מאידך, ריש לקיש הלך גם כאן בדרכו על פי המשל שאמרו בספרי החסידות, במלך שאמר לעבדו לשמור לו פרי יקר והזהירו שלא לאכול ממנו. אבל העבד לא שלט ביצרו ואכל חלק מן הפרי. חבריו שראו את מעשיו חרדו לגורלו בסוברים שבודאי נחרץ גורלו על זה, אבל לגודל תמהונם כשחזר המלך וראה את המעשה, לקח את העבד ושיבחו והגדילו על כל שאר שריו. והטעים המלך נימוקו, שאם היה העבד אוכל את כל הפרי, אזי מעשיו היו מוכיחים כי הוא אינו ירא מן המלכות ולא אכפת ליה שלמלך לא יהיה כלל מפריו, אמנם, זה שאכל קמעה והותיר השאר, הרי זה הוכחה כמאה עדים שמצד אחד הוא לא שלט

צרה רחמנא ליצלן נמשל לענן וחשך, לכן נקרא 'אד'. [-וכתוב] 'עלה' לשון הוה, להורות שענינו תמיד כך הוא.

ה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

הוא ירא ה' והתגבר על יצרו לבסוף^ה. מי שאכל חצי שיעור ועבר על דעת ולכן – סבירא ליה לריש לקיש, שאף קונו, אינו נענש למרות חטאתו, כיון

ה. וכפי שכתב הרה"ק מקאז'ניץ זי"ע בספרו 'עבודת ישראל' (פרשת בלק) משמו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, שלפי שהשי"ת יודע מהיכן מקור מחצבינו, לפיכך הוא מרבה לסלוח על עווננו בכל שנה ושנה, וכלשונו: הקדמת דברי הגאון החסיד מורינו הרב לוי יצחק שאמר בפסוק (שמות לב לד) 'וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם וגו' אשר עשו את העגל'. וקשה, הנה אבינו אב הרחמן הסולח ומוחל ומעביר אשמתינו בכל שנה ושנה (תפלת העמידה ליו"כ), סלקא דעתך שיכתוב בתורתו דבר קשה כזה שיזכור לעולם את חטא עגל אפילו אחרי שעשו ישראל תשובה. וגם קשה ממאמר חז"ל במסכת ברכות (לב:) דאמר רבי אושעיא, 'גם אלה תשכחנה' (ישעיה מט טו) - זה מעשה העגל, 'ואנכי לא אשכחך' - זה מעשה סיני. וזה היפך מכוונת הפסוק הנ"ל.

אלא יש לומר כוונת הענין אחד, דהנה לפי ראות עינינו אם אחד מגזע טובה וישרה הולך בדרך תמים ועובד את יוצרו, אין זה דבר נפלא, כי התורה מחזרת על אכסניא שלה (ב"מ פה.), מה שאין כן אם פוחת והולך במעשיו ממעשה אבותיו, מום בו ויתגנה בו יותר ממה שיעשה זה הרע אדם אשר הוא בא ממשפחה בזויה ושפלה, כי לו יאתה השפלות מעוון אבותיו. ואם אדם בזוי משפחה כזה יעשה הטוב בעיני ה' ואנשים, אז יתהלל יותר מבן משפחה הנכבדת בעזבו דרכי אבותיו ונטה אל הטוב.

והנה ישראל קדושים הם, הגם שקיבלו את התורה במעמד הר סיני ואמרו 'נעשה ונשמע' לא היה הדבר נפלא ומהולל כי קדושת אבותיהם אשר הורישו לבניהם אחריהם היא הנותנת שיהיו עובדי ה', אבל כיון שעשו אחר כך את העגל והעיזו את פניהם נגד יוצרם וניכר שהיה במ איזה שורש רע שלא ניתקן עדיין - עד שעשו תשובה אחר כך, אז גדלה ונפלאה בעיני ה' מעלתם בקבלתם את התורה, כיון שהם עם קשי עורף בטבע, ויכלו לעשות אחרי ארבעים יום הדבר הרע הזה. אם כן נראה, שלא עשו גם הטוב מלפנים מושרש בטבע להם מקדושת אבותיהם, רק שהם בעצמם בגודל בחירתם בחרו בטוב, ואחר כך נפלו ובחרו ברע, ואף על פי כן עשו תשובה, והם קודש ישראל לה'.

וזה פירוש 'גם אלה תשכחנה' - זה מעשה העגל, שישכח לגמרי כיון שעשו תשובה. אבל 'ואנכי לא אשכחך' - זה מעשה סיני, כלומר, בעת שאני זוכר מעשה סיני, אז אזכור גם כן בחטא העגל ובגודל קשיות ערפם אשר להם, כדי להגדיל זכותם במה שעשו מלפנים במעמד הר סיני כנ"ל. וזה פירוש 'וביום פקדי', כשאזכור במ להיטיב להם, 'ופקדתי את העגל ואת כח הרע אשר בקרבם, ואז יגדיל ויאדיר זכותם במה שהם נוטים מהרע הזה שיש בכוחם לנטות אל הטוב ולשמור מצוותיו כל הימים. ואם כן זכירת מעשה העגל הוא טובה לזכירתן ופקודתן של ישראל.

לבזותו ולהזכיר מעשיו הראשונים, ומה גם שעתה לא היה כלל גנב. אלא שרבי יוחנן חלק על דרכו של ריש לקיש בעבודת ה', שהכיר בו שיש לו בחינת גנב ודעתו שדרגת בעל תשובה עדיפא, והוא סבר שבחינת צדיק גמור משובחת יותר.

'בראשית' – 'ברא שית', השיתין שנבראו בראשית הבריאה

אחר יסוד דברי ריש לקיש, יש לנו שער להיכנס ולהבין במה שפתחנו אמרינו, וכדלהלן.

ידוע שתיבת 'בראשית' יש לה צירופים שונים¹, ואחד מהם הוא 'בראשית' - 'ברא שית' (סוכה נג.), שקאי על השיתין, הם חפירות עמוקות היורדים ונוקבים עד תהום רבה למים התחתונים שמתחת עולמינו. באגדת חז"ל (ירושלמי נזיר פ"ז ה"ב, תנא דבי אליהו זוטא ב) נאמר, שהשיתין נעשו כפועל יוצא ממה שלקח השי"ת עפר ממקום המזבח כדי לברוא את האדם. היינו, שחיסור העפר לבריאת האדם - נזר ושורש כל הבריאה, יצר נקבים עד

שהחזיק עצמו מלהמשיך להמרות פי ה'.

והוא בעצם חילוק עבודתם בקודש של הני תרי אמוראי, שרבי יוחנן היה יפה תואר ויפה מראה (ב"מ פד.) דבר המראה את מדרגתו הרוחנית הנעלית שהיה במדרגת צדיק גמור, ולכן גם הלך בדרכו בדרוש והלכה שצריכים להיות נקיים ומושלמים בעבודת ה'. ברם, ריש לקיש שהיה שורשו רע ורק על ידי אתכפיא הגיע למעלתו הרמה, כפי שידוע (שם) מעשה התקרבותו שהיה בתחילה ראש הגנבים עד שהגיע להיכן שהגיע, סבר שהדרך לקרבת אלהים היא דווקא מתוך מעברים קשים וניסיונות עצומים ובתוכם מכשולות ונפילות, ורק על ידי זה זוכים להאיר ביותר את אור אלוקים במקומות השפלים שבעולמנו הגשמי.

זהו גם עומק דבריו של רבי יוחנן שחלק עמו במחלוקת האחרונה ביניהם² (שם) ואמר לו, שכיון שהוא היה ראש הגנבים, הרי שהוא מבין בנושא מחלוקתם. וחלילה שהתכוון

1. זה לשון הגמרא שם: יומא חד הוו מפלגי בי מדרשא הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה, משעת גמר מלאכתן. ומאימתי גמר מלאכתן, רבי יוחנן אמר: משיצרפם בכבשן. ריש לקיש אמר: משיצחצחן במים. אמר ליה [-רבי יוחנן לריש לקיש]: לסטאה בלסטיותיה ידע. אמר ליה [-ריש לקיש לרבי יוחנן]: ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי. אמר ליה [רבי יוחנן לריש לקיש]: אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה.

2. וכידוע רוב ה'תיקוני זוהר' הם לפרש את הצירופים היוצאים מתיבה זו.

אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה

ז

חמש עשרה מעלות, ואפקיה חמיסר אלפי גרמידי ואוקמיה באלפי גרמידיט.

רש"י בפירושו למסכת מכות (יא. ד"ה קפא תהומא) מוסיף חוליה לשבח במעשה הנזכר ממה שאמרו בירושלמי (סנהדרין פ"י ה"ב), וזה לשונו: קפא תהומא - צף התהום. בנמרת ירושלמי, שמצא שם חרס שהגביה קולו ואמר לו: אל תמלני מכאן, שאני כבוש על התהום מיום מתן תורה שרעדה כל הארץ. ולא שמע דוד לדבריו ונטלו. והענין כולו צריך ביאור: א. מה חשב דוד המלך במעשהו שנטל את החרס אף שהזהר שלא לעשות כן. ב. מדוע אכן המים בקשו להעלות ולשטוף את העולם. ג. מאי טעמא בחר דוד המלך לומר דווקא את ט"ו 'שיר המעלות' כדי להעלות את המים שוב למקומם הראשון, ולא אמר שירות אחרים הפזורים בתהילותיו.

המים התחתונים ממש. ולא לשווא היא וכפי שיתבאר.

על מעשה כריית השיתין בבית המקדש למדנו בגמרא (סוכה נג:): בהאי לישנא: בשעה שכרה דוד שיתין, קפא תהומא ובעא למשטפא עלמא. אמר דוד: מי איכא דידע אי שרי למכתב שם אחספא ונשדיה בתהומא ומנח. ליבא דקאמר ליה מידי. אמר דוד: כל דידע למימר ואינו אומר, יחנק בנרונו. נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם כולו על אחת כמה וכמה. אמר ליה [-אחיתופל לדוד]: שרי. כתב [-דוד המלך] שם אחספא ושדי לתהומא, ונחית תהומא שיתסר אלפי גרמידי, כי חזי דנחית טובא, אמר כמה דמידלי טפי מירטב עלמא, אמר

ח. ואין מקום להקשות, כיצד כרה דוד את השיתין הרי עתה אמרנו שהם היו מששת ימי בראשית, דלא סבירא ליה שמששת ימי בראשית נבראו, ואי סבירא ליה, שמא נתמלאו עפר או צרורות וצריך לכתותן (רש"י סוכה שם ד"ה כרה).

ט. וכך פירשו רש"י: קפא תהומא: צף התהום למעלה ויצא, ויצף הברזל (מלכים ב' ו' ו') מתרגמינן 'וקפא פרזלא'. מי איכא דידע וכו': דוד לא היה מורה הלכה בפני רבו אחיתופל, והוא היה שם. אחספא: מפני שהחרס צולל ויורד ואינו צף, כדי שירד וינוח על הנקב. ובאגדת דספר שמואל מפורש, שמצאו דוד על פני נקב התהום, וכתוב בו שהיה שם מששת ימי בראשית. לעשות שלום בין איש לאשתו: לבדוק את הסוטה, ואם טהורה היא יהא שלום ביניהם. שמי שנכתב בקדושה: שכתב במגילה 'יתן ה' אותך' וגו' (במדבר ה' כא), כדכתיב (שם פסוק כג) 'וכתב את האלות האלו' וגו'. כמה דמידלי טפי מירטב עלמא: כמה שהתהום גבוה וסמוך לארץ מתלחח העולם, והארץ מצמחת פירותיה. אמר: חמשה עשר מזמורים של שיר המעלות. סומכא דארעא: עובי הארץ עד התהום.

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

ופייסם ואמר להם: הואיל ולכבודי עשיתן כל כך, אין להן רשות למים העליונים לומר שירה, עד שימלו רשות מכס (ב"ר ה ג. ובמדרש עשרת הדברות פרשה א). ועומק הענין הוא, שאמר להם השי"ת למעשה הארץ ולאדם שהוא תכלית הבריאה, לבל ירע להם מה שהם רחוקים מכסא כבודו, כי השתוקקותם הבוקעת מן העולם הזה, יקרה לפניו יותר מקרבת העליונים ושירתם, לפי שהם מורידים את ה' לשכון גם בארציות'. והוא על דרך שאמרו צדיקים (שם משמואל פרשת היי שרה שנת תרע"ד בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע) שאכן 'השמים שמים לה' (תהלים קטו טז) - ושם רואים כולם את תהילת ה', אבל האדם השתלח לעולם הזה - 'והארץ נתן לבני אדם', כדי לעשות גם מהארץ שמים לה', על ידי השתוקקות ורצון להיות קדם מלכא.

וגילה להם, שהיא היא סיבת הסיבות שחילק בין המים העליונים והתחתונים ובכללה ברא את כל הארץ התחתון, שביקש לעשות דירה לכבודו גם בתחתונים (תנחומא פרשת נשא טז) שכבודו ימלא גם את הארץ ולא רק בשמים. וזהו עומק דברי הפיוס שפייסם השי"ת, שהראה להם כי השבח העולה מלמטה, קודם במעלתו

כל הבריאה כולה בוכין ואמרין 'אנן בעיין למהוי קדם מלכא'

ולפרש הענין יש להקדים על מהות מים התחתונים - הם המים שמתחת לשיתין. ביום שני לבריאת השמים והארץ, צוה השי"ת על הרקיע שיעמוד בתוך המים 'ויהי מבדיל בין מים למים' (בראשית א ו), ומאז התחלקו המים, שהמים אשר מעל לשמים קרובים לפני ה', והמים אשר מתחת השמים רחוקים במציאותם מכסא הכבוד. במשנת חז"ל הואר לנו, שבשעה שאמר השי"ת למים התחתונים שישארו במדרום, התחילו המים לבכות על ריחוקם מן ה', וכלשון המדרש (ב"ר ה ד): אמר רבי ברביה: לא פראשו המים התחתונים מן העליונים אלא בבכיה. וכך גם הובא ב'תיקוני זוהר' (תי"ה טו): מים תתאין אינון בוכין ואמרין: אנן בעיין למהוי קדם מלכא עלת העלות. ואין זה אמור רק על המים התחתונים בלבד, אלא המים התחתונים ללמד על הכלל כולו, שכל הברואים התאוו וכספו להידבק בשורשם העליון, וכפי שאמר הפייט בתפלת גשם 'כל נאות דשא לו נכספיים', שהכל חפצים להידבק בשורש העליון.

ולפי שרצון התחתונים עז להיות קדם מלכא, על כן הבטיחם השי"ת

י. ורמזו זאת (ריקאנטי פרשת בראשית, עמק המלך שער יג פרק כב ועוד) בלשון הכתוב (תהלים מב ח) 'תהום אל תהום קורא' וכו'. ובמאמר חכמינו (תענית כה): אין לך כל טפה וטפה שיווד מלמעלה שאין תהום עולה לקראתו טפחיים. פירוש, שהטיפות למעלה ולמטה מקושרים אחת בשניה והשפעתם תלויה זה בזה.

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

ט

בלימוד התורה ובקיום המצוות בעולם השפל, ונגלה במעשינו את הנהגת השי"ת בהם, וכמו שדרשו רבותינו ז"ל (ב"ר א א): 'בראשית' (בראשית א א), בשביל ישראל ובשביל התורה. שכל תכלית ה'בראשית ברא' הוא שישראל ינהגו בהם על פי תורה. וכפי שאמרו גם במדרש (ויק"ר יז ה), שבכל פעולה גשמית שהאדם עושה יש נקודת מצוה, לא הניח דבר בעולם שלא נתן בו מצוה לישראל, יצא לחרוש - לא תחרוש בשור ובחמור' (דברים כב י), לזרוע - 'לא תזרע כרמך לקצור' (שם פסוק ט). שתפקיד האדם למצוא את נקודת האלוקות בכל דבר ולעשות המעשה לשם זה. וזה כל עיקר"א עבודת בני ישראל, לקיים רצון ה' למרות שהגוף נמשך לפחיתות. ומי שזוכה להשלים ענין זה ולהעלות מייך נוקבין' לגבוה, מביא שמחה ונחת רוח בעליונים, וגורם לימיך דכרין', כלומר, שהשי"ת המתמלא שמחה מעבודתו, משפיע עליו אור גדול מלמעלה כדי שיוכל להמשיך ביגיעתו ביתר שאת ועוז ולהידבק בה' אלהים חיים"ב, והוא מתעלה ממדרגה למדרגה כדי לתקן עוד ועוד, כענין

מן השבח הבא בעליונים, ולכן אין להן רשות למים העליונים לומר שירה, עד שימלו רשות מכם. ומעתה הראינו לדעת, כי אדרבה, מה שירדו המים לעמקי תהום, אין זה ירידה סתמא, אלא ירידה לצורך עליה, היינו, שהארץ וכל אשר בה, דייקא מתוך שהם נמוכים, בכוחם להגיע למקום גבוה יותר, והשפלתם היא הגבהתם (ראה שמו"ר מה ה), שמגלים מלכותו יתברך בתחתונים על ידי תשוקה וקיום רצון הבורא.

עניין זה, הוא הנקרא במקובלים (זוהר הקדוש ח"א יז), עץ חיים שער לט ועוד) 'העלאת מייך נוקבין', היינו, שהמים התחתונים שהם בכחינת נקיבה עולים למעלה, באור גדול יותר מ'מייך דכרין' - המים בעליונים בחינת זכר שמשפיעים לתחתונים.

עבודת בני ישראל - להעלות מ"ן על ידי עבודה בחשק והשתוקקות להתדבק להשי"ת

סוד זה של 'העלת מייך נוקבין' על ידי הבריות, הוא התכלית ורצונו יתברך במה שברא עולמו, שרצונו יתברך שיהיו בני ישראל עובדים אותו

יא. הדברים מובאים בכתבי האר"י ז"ל בכוונותיו לתפילה, ובפירושו לדברי הזוהר הקדוש בכמה מקומות ובעוד הרבה מקומות בכתביו ובספרי תלמידיו הקדושים. וכן הוא מן היסודות שעליהם סובבים והולכים ספרי תלמידי אור שבעת הימים ה'בעל שם טוב' הקדוש ותלמידי תלמידיו.

יב. ודבקות זו הוא הענין מה שנקרא בספרים היחוד, אחרי שמצד המקבל (מ"ן) היתה השתוקקות גדולה להדבק עם המשפיע, וההתעוררות ברשפי אש אהבה לעלות

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

י

המפריע, מיד הם מבקשים לשוב למקורם. ולכן הוכרח לקחת שם ה' ולבטלה שם, כדי להשקיט את התחתונים ולמנוע מהם לעלות למעלה, בראותם שה' נצב עמם על ידם בשם ה' שהיה על החרס.

אלא שאז נוכח לראות כי המים ירדו עמוק מידי והיה נצרך להרימם כפי שהיו בראשונה, ולזה אמר ט"ו 'שיר המעלות', שהראשון שאמרם היה יעקב אבינו בהיותו אצל לבן חותנו (ב"ר עד יא), לפי שגם אצלו מצאו עבודה זו של קידוש ה' מתוך קושי והתרחקות, שאף שהיה שרוי במקומות הנמוכים ביותר בבית לבן הארמי שהיה מכשף גדול (זוהר הקדוש ח"א קלו:), וביקש לעקור את הכל (הגדה של פסח), בכל זאת היה דבוק למעלה בעבודת ה'. כן גם – ביקש דוד המלך, בכח אותם המזמורים להעלות התחתונים גבוה יותר כפי שעשה יעקב אבינו שהעלה את כל הנמיכות לגבוה^י.

יציאת מצרים ומתן תורה, שפע גדול שירד מואת ה' על בני ישראל

ונשוב אל הראשונות על ענין שבירת הלוחות על ידי משה רבנו.

הנאמר (זוהר הקדוש ח"ב צד:): **זכה יתיר יהבין ליה רוחא מסטרא דחיות הקודש, זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דברסייא וכו'**, שמוסיפין לתת לו כח על פי פעלו.

ובאמור מתבאר השייכות של בריאת השיתין במקום המזבח שמשם נברא האדם, היות שעבודת האדם היא להתחבר לבחינה זו של המים התחתונים, להשתוקק להיות קדם מלכא אף בתוך החושך וההסתר של העולם הזה.

ביאור מעשה דוד המלך בעת שכרה השיתין

סוד נפלא זה – שהשי"ת מבקש את עבודת התחתונים, היה מכוסה מדוד המלך בשעה שכרה את השיתין, ולפיכך עלה בדעתו שהחרס העומד על פי השיתין מונעו ומפריעו בדרכו, ולא ידע כי אדרבה הוא עומד שם בכונה תחילה, כדי שיהיו מים תחתונים למטה ויתקרבו להשי"ת מתוך הנמיכות. ולכן כשסילק את החרס, עלו המים ובקשו לשטוף את העולם, כי נקודת התחתונים הפנימית היא לעשות רצון ה' ולהתקשר למקור שורשם למעלה, וברגע שהוסר

ולתדבק למקור זה, מעורר וממשיך ההשפעות מלמעלה מצד המשפיע (מ"ד) ונעשה דבקות גדולה בין המשפיע והמקבל.

יג. בזה יובן מדוע בהושענא רבה יומא דדוד הקיפו ישראל את המזבח בערבות הושענא, לרמז שאף אנשים שהם בחינת ערבה שאין בהם טעם וריח (ויק"ר ל יא),

להיות קרובים אל ה' רק על ידי התעוררות דלעילא – לחיות עם מן ובאר ושלך ולראות מראות אלהים, שהרי תיכף מיד כשהסיר ה' עינו מהם, כבר חטאו ונפלו ביד יצרם. הלך משה ושבר את הלוחות 'לעיני כל ישראל', ולא התכוון לומר שאין לתורה מה לחפש בבני ישראל חלילה, אלא בא לפתוח פתח חדש בשערי העבודה, ורמז להם, ששברי הלוחות על הקרקע אינם נפילה ומכשול¹ [וכן מה שנגזר הארון בקרקע בימי בית ראשון (יומא נד.) אין זה פגם וחסרון], אלא אדרבה שער לעבודת ה', שדייקא מתוך שנמצאים בתחתיות עפר ויש מלחמות היצר, זה מראה שיש תחת זה הקרקע מים התחתונים שמביאים נחת רוח גדולה מאד להשי"ת על דרך 'עליית מיין נוקבין', יותר ממדרגתם עד עתה. וזו הוא העבודה הנדרשת מהם, שיעזבו מלתלות את הקרבת אלהים רק אם ה' מנשאם ומגביהם אליו, כי זה גרם להם מכשול, אלא

בעת צאתם של ישראל ממצרים, זכו בני ישראל למדרגות נעלות מאד שלא כמדרגתם כלל, ונעשה להם ניסים גלויים כיציאת מצרים, קריעת ים סוף, ניצחון מלחמת עמלק, והגבוה מכל 'מעמד מתן תורה' (פע"ח שער חג המצות פ"א) שאז נפתחו להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע [-השי"ת] את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי (רש"י דברים ד לה ד"ה אתה הראת). אבל היה חסר להם לישראל את ההבנה כי אין חפץ לה' בעבודתם זו, והוא מבקש שיגביהו הם עצמם אליו מתוך עומק הסתר עולם הזה, ולבקש קרבת אלהים כמים התחתונים.

על ידי שבירת הלוחות פתח משה רבנו את דרך היגיעה עצמית למצוא דביקות בה'

כשהגיע חטא העגל וירד משה מן ההר עם שני לוחות הברית בידיו, ראה משה רבנו כי אכן לא ניתן

יש להם שייכות לשיטתן שעל גבי המזבח, שיכולים לעבוד את ה' ולעשות נחת רוח דווקא בגלל שהם פחותים. ועל כן החזיקו בידם ערבה שהיא גימטריה זרע (פע"ח שער הלולב פ"ו), לרמז על ההולדה החדשה שביכולת לעשות ביום הזה שכולם חוזרים לשורש.

יד. וביתר ביאור, חסרון הנפילה על הארץ הוא רק אם הנופל אינו מתרומם וחושב שהוא נפל על מנת שישאר שם כי הוא אינו רצוי, אולם אם על ידי הנפילה מתעורר האדם לעבוד את בוראו יותר על דרך המים התחתונים, אזי אין זה 'ארץ' ואין זה מטה כלל, אלא מעלה גדולה, כי הנפילה היא חלק מסיבת ההתעלות שלאחר מכן, ועוד שהיא אינה יכולה לולי זה שיש בו צד של ירידה, כי מי שאין לו ירידות אז גם עליותיו אינם עליה, דוגמת המלאכים שאין בהם עליה אלא שמקומם הקבוע הוא למעלה.

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

'מיין נוקבין' העולים מן ה'בראשית'
'ברא שית' [שאלה ג].

**כשיושלם עבודה זו של גילוי ה'
בארץ יבוא משיח**

סוד זה של 'העלאת מיין נוקבין'
רמוזים גם בכ"ב אותיות שהם
כוללים את כל הבריאה והנעשה
בעולם (זוהר הקדוש ח"א רד). וגילו ספרי
האמת^ט, שכשנזכה להבחין בהם נראה,
שהאות תי"ו שונה מרעותה החי"ת
שיש לה תוספת למטה, לפי שתוספת
זו היא החלק שנותנים לסטרא אחרא
מסטרא דקדושה וכעין השעיר לעזאזל
שביום הקדוש. וכדי לעשות 'זה
לעומת זה' להחליש כוחו שלא
יושלמו אותיות התורה בחלק הרע,
נתן השי"ת את האותיות הסופיות
מנצפ"ך שהם בסדר העולה אחר
התי"ו, שבכוחם תבוא הגאולה ויבטלו
את אחיזת הסטרא אחרא שהתרבה
מרגל התי"ו וכמו שנבאר.

**להרחבת הענין נקדים מה שאמרו
בגמרא (סנהדרין צד): ביקש
הקב"ה לעשות חזקיהו - משיח,**

ישכילו לעבוד ולהשתוקק מעצמם אל
ה' אף שיש עגל ביניהם, ומעשים אלו
יהיו רצויים למעלה בייחוד, מתוך
שהם באים מניסיונות המסתירים את
כבוד ה'.

יישוב ג' השאלות על פי זה

**עתה מובן, כי לכן סיימה התורה
במעשה שבירת הלוחות
ושבחה בזה את משה רבנו [שאלה
א], ושזה נקרא סיום בדבר טוב
[שאלה ב]. כי זו היא מעלתו הגדולה
ביותר של אדון הנביאים והראוי מכל
לחתום בה את ספר תורת ה', שהאיר
בישראל שעבודה זו לעשות נחת רוח
מלמטה למעלה היא תכלית כל
הבריאה. ומנה הכתוב מעלותיו של
משה רבנו מלמטה ללמעלה, היינו,
שבראשונה סיפר שבחו ששלחו ה'
להוציא את בני ישראל ממצרים ונתן
על ידו את התורה שהיא בחינת 'מיין
דכרין' שה' הנהיגם במדבר ולא חסרו
דבר, אבל לעילא מן דא נשתבח משה
שהכניס בבני ישראל את הדרך לעבוד
את ה' באתערותא דלתתא בבחינת**

טו. זה סוד הדברים כפי שכתב בקיצור ב'ערבי נחל' (פרשת בשלח דרוש ג) ממקובלים
(דרך עץ חיים לרמח"ל): **כי כל שיעור קומה דקדושה הוא כ"ב אתון מאל"ף עד
תי"ו, וראש הקדושה האל"ף, והסוף הוא התי"ו, ורגל התי"ו עקום לחוף ויוצא
מכלל הקומה, והוא בסוד 'רגליה יורדות מו"ת' (משלי ה ה), שיעור רגל זה של
התי"ו לחיצונים להכניעם בסוד 'ומלכותו בכל משלה' (תהלים קג יט), והיינו
כשישראל מוסיפין כח בקדושה על ידי מעשיהם, אזי על ידי רגל התי"ו נכניעם
החיצונים, מה שאין כן להיפך חס ושלום. הוי כענין סוד גלות השכינה חס
ושלום.**

'מיינ דכרין',¹ פתח ואמר (תהלים פרק צב) 'מזמור שיר ליום השבת' (כ"ר כב יג), שהודה להשי"ת מתוך שפל מצבו בחינת 'מיינ נוקבין', ובזה ניצל ממיתה ותיקן חלקו בחטאו.

המשך כל זה היה בחזקיה, שעשה ה' עמו ועם ישראל ניסים גדולים ועצומים, והיה חסר רק שינהג כמעשה אדם הראשון ויפתח פיו בשירה ובזמרה, כדי לעורר בחינת משיח שעתיד להיגלות באות צדי"ק כשמו, וכמו שנאמר (זכריה ו יב) 'איש צמח שמו'. אבל חזקיה לא עשה כן ולא אמר שירה. מיד פתחה הארץ דוקא ובקשה לומר שירה שנאמר 'מכנף הארץ זמירות שמענו', 'מכנף' הם ד' אותיות מן המנצפ"ך, שביקשה לומר לפני השי"ת ולתקן את יתר חלקי המנצפ"ך כדי לזכות ל'צבי לצדיק' התגלות הצדי"ק שהוא משיח ששמו צמח.

ובל זה מלמדינו שכשהאדם מתעורר מלמטה מן העפר להודות לה' כאדם הראשון שפתח למרות מצבו ב'מזמור שיר ליום השבת', או כיעקב אבינו ששר ט"ו שיר המעלות מתוך

וסנחריב - גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה: רבונו של עולם, ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך - לא עשיתו משיח, חזקיה שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך - תעשהו משיח. לכך נסתתם. מיד פתחה הארץ ואמרה לפניו: רבונו של עולם, אני אומרת לפניך שירה תחת צדיק זה, ועשהו משיח. פתחה ואמרה שירה לפניו שנאמר (ישעיה כד טז) 'מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק' וכו'. וביאורו, אחר שנכשל אדם הראשון בחטא עץ הדעת, והנחש הקדמוני המשיך מהאדם את חלקו הטוב והכניס בו רע, פתח ה' דרך תשובה על ידי שירות ותשבחות, ששירות ותשבחות להשי"ת הם הדרך הנעלית לגלות את עומק השתוקקות האדם שבקרו למעלה¹⁰, שבכך מעוררים 'עליית מיינ נוקבין', וממילא יכולים בזה לעורר את אותיות המנצפ"ך שאחרי התי"ו ולתקן באמצעותם את החטא הקדמון. ולכן כשראה אדם הראשון שיצא דינו לחובה והנחש משך ממנו את הטוב עד שנסתר ממנו השפע שהוריד לו השי"ת בבחינת

טז. כדברי הרה"ק בעל התניא' בספרו (ליקוטי אמרים פרק ג): ועבודת הלויים היתה להרים קול רינה ותודה בשירה וזמרה בנגון ונעימה וכו', שהיא בחינת אהבה עזה זו כשלהבת היוצא מן הבזק. ועיי עוד ב'זהר ח'ל' בפירושו על דברי הזהר ח"ג קעח; ועוד רבות.

יז. כמו שאמרו (סנהדרין נט): אדם הראשון מיסב בגן עדן היה, והיו מלאכי השרת צולין לו בשר, ומסננין לו יין. הציץ בו נחש וראה בכבודו, ונתקנא בו.

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

שמגיעה מלמטה שזה היה תכליתו ית' בבריאת העולם.

עבודה זו מתעוררת בייחוד אחר חג הסוכות, שהרי כל מהותו של חג הסוכות הוא להקריב פרים כנגד שרי אומות העולם (סוכה נה:), זוהר הקדוש (ח"ב קפז:), והוא על דרך רגל התי"ו כנ"ל. ועוד מעלה יתירה יש לחג הסוכות, שבו ניכר ביותר עבודה זו של 'העלאת מיין נוקבין' ששלימותה בחג שמחת תורה, וכענין שהגיד הרה"ק מרוזין זי"ע, שענני הכבוד בהם ישבו ישראל - שזכר לזה אנו עושים את חג הסוכות (סוכה ט:), טור אר"ח סי' תרכב), נוצרו מהבל פיהם של ישראל שבקשו קרבת ה', שההבל שיצא מפיהם ברא ענני כבוד".

היוצא מזה לעבודת האדם

לבן בעת שאיש ישראל מרגיש שתורתו היא בחינת שברי לוחות שמתרגשים ובאים עליו ניסיונות, ורואה את עצמו שהוא כבר נפל כל כך

החשיכה והמיצר, זוכים להעלות נחת רוח בחינת 'מיין נוקבין' להשי"ת, שהיא התענוג הגדול ביותר שיש במרום. וכשתערב לפניו ית' עבודתנו, נזכה ל'איש צמח שמו' שיבואו יומלא כבודו את כל הארץ באור ה'.

שם העצם של כל המועדים מסתיים באות תי"ו זולת חג שמחת תורה

ודאייתנן להכי נבין, שלא בכדי נקרא יום שמחת תורה בשם זה. שכשנתבונן נראה שהמועדות סוכות ושמיני עצרת וכן המילה הראשונה ב'שמחת תורה' מסתיימים כולם באות תי"ו, לפי שיש בהם אחיזה לחיצונים – כפי שנאמר, אבל 'שמחת תורה' מסתיימת באות ה"א, רמז ליצירת העולם שהיתה באות זו כמו שנאמר (ישעיה כו ד) 'כי ביה ה' צור עולמים' (מנחות ט:). שעל ידי התורה והשמחה שיש לנו בה, דוחים את התי"ו ומעלים חן לפני השי"ת בעבודה

יח. ראה 'שמח ישראל' להרה"ק מטשורקוב זי"ע (לחג הסוכות): שאל חוקר אחד את זקני [-הרה"ק מרוזין] צ"ל, על מה שאמרו חז"ל (תענית ז) שהיו ענני הכבוד בזכות אהרן. מה אכן הטעם שהיו העננים בזכותו. והוסיף לשאול עוד, מדוע נקראו העננים בשם ענני הכבוד. והשיב לו: דבדרך הטבע כשמדברים שני אוהבים בינותם, אז ההבל היוצא מפי שניהם מתערבב יחד והיה לאחדים. וכן היה עם ישראל במדבר, שאהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום (אבות פ"א מ"ב), עורר והביא אהבה גדולה בישראל, לאהוב איש את רעהו, ושררה אהבה רבה בינותם, וההבל שיצא מששים רבוא ישראל אשר אהבו זה את זה, נתחבר יחד עד שנעשה ממנו עננים גדולים, והם היו ענני הכבוד. וזה היה בזכות אהרן שהביאם לראות מעלת חבריהם, ולאהוב איש את רעהו, ולכן אמרו שענני הכבוד היו בזכות אהרן.

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

טו

עד שהוא נמצא לגמרי למטה בתוככי הארציות והטומאה, יש לו לחשוב על זה שמתחת לארץ יש את המים התחתונים, המורים על עבודת הבורא מתוך התרחקות והסתרה, ואדרבה דייקא משום זה הוא אהוב לפני ה', וכוחו רב להושיע לגרום נחת רוח לפני ה' יותר ממלאכי השרת ודרי מעלה^ט, ואילו רק ישכיל, יראה שנטייתו לגשמיות והנפילות שלו, אין בהם

ומהאי טעמא נקראו העננים ענני הכבוד, כי היו לכבוד ולתהילה בישראל, על שהיתה אהבת אמת ביניהם.

יט. וכמו שכתב ב'אור החיים הקדוש' בפסוק (במדבר טז כב) 'אל אלקי הרוחת לכל בשר האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף', שלכן פתח ונקט משה רבנו בבקשה מהש"ת שלא ישמיד את ישראל דווקא בשבח זה של 'אלהי הרוחות לכל בשר': נתכוון לדבר לפניו דברי ריצוי המתקבל לפניו, על פי מה שקדם לו בידיעת הדרגת החפץ שיש לבורא, האחד הוא שבח והלל אשר יתנו לו צבא מעלה [-שהיא הדרגה הנמוכה מכולם]. למעלה ממנו שבח והלל אשר יתנו לו נשמות הצדיקים מב' אוצרות החיים, אוצר א' של נשמות שעדיין לא באו לעולם הזה שעליהם אמרו ז"ל (יבמות טב א) עד שיכלו נשמות שבגוף, ואוצר ב' של נשמות שכבר באו לעולם הזה וחזרו ונתנו באוצר החיים, וכולם נותנים שיר ושבח והודאה לבורא יתעלה שמו וכו'. למעלה מהם השיר והשבח העולה מהנשמות אשר הם בעולם הזה אשר הם תוך הבשר והוא מונעם מהכיר ה', והם מתעצמים לאהוב ה' ולשבחו ולהודות למאמרו, זה עליון וחשוק אצל הבורא למעלה מהכל, וכמו שמבוארים הדברים בהרחבה בספר הזוהר גם בדבריהם ז"ל. ובמקום אחר כתב (דברים ד ד): על דרך מה שאמרו ז"ל בפסוק (תהלים כב ד) 'יושב תהלות ישראל', שלא נתרצה ה' בכל מהלל צבא השמים עד שאמרו בתהלותיו (שם מא יד) 'ברוך ה' אלהי ישראל', כי לא בחר שתתייחד אלהותו אלא על ישראל. ולזה תמצא שאין מתברך ולא מתהלל ב'אלהי שמים' ולא ב'אלהי הארץ' ולא ב'אלהי מלאכים', אלא 'אלהי ישראל'.

וב'תנא דבי אליהו' (זוטא פרק כה): אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם, מה מצאת באדם הראשון שהשפלת דעתך עמו לעשות לו חופה בגן עדן וירדת וישבת עמו בגן עדן, סוף עבר על כל מצותיך. אמר להם: תשובתכם בצדכם, מה אעשה לבשר ודם שהוא שרוי במקום טומאה ויצר הרע שולט בו, ואתם שרויים במקום טהרה ואין יצר הרע שולט בכם, מה עשו מכם עזה ועוזי ועזאל, שירדו לארץ וחמדו בנות האדם והחטיאו אותם ולמדו אותם כשפים שמורידין בהם חמה ולבנה מעשה ידי, ומסרו להם, וזה קידש את שמי בעולמי והוא עתיד לקדש את שמי בעולמי, מיד ירד הקב"ה בכבודו והצילו.

ועוד אמרו (אבות דר"נ נוסחא ב פרק כז): והלא יש לפניו אלף אלפים ורבי רבבות של מלאכי השרת, ואינו רוצה בשבחן של כולם אלא בשבחן של ישראל. ועוד

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

שנאמר (מיכה ז ח) 'כי נפלתי קמתי', שהנפילה עצמה היא הקימה לעלות חן להשי"ת מבריותיו בתחתונים. ובהעיר האדם לבו לפרטים [האלה, שהשי"ת בוחר במעשה ידי אדם ולא בעבודת העליונים], כאלו תתנתק נפשו ותתר ממקומה בהתעוררות נפלא ורם באהבת הנאהב יתעלה רום תפארת כבודו – כלשון ה'אור החיים הקדוש' (דברים ו ה).

חיסרון אלא הם עצמם הסולם העולה לעשות נחת רוח להשי"ת באופן הנעלה ביותר, שהרי אין בכל צבא השמים מי שיכול לעשות כן זולתו. וכשאדם משיב זאת ללבו בידיעה ברורה, אזי בהגיע עת נפילה הוא אינו מתפעל כלל, בIODעו כי אין כאן כלל נפילה, אלא היא התרוממות עבורו שIODע שדווקא בגלל פחיתות מעמדו הוא יכול להגיע למקום גבוה עד מאד, ומתקיים בו מה

שם (פרק מד): ישראל נותנים זמרה ומלאכי השרת נותנים זמרה וכו', ואי אתה יודע איזה שבח משובח יותר. כשהוא אומר 'משיח אלהי יעקב ונעים זמירות ישראל' (שמואל ב' כג א), השבח שאתם משבחים לפני משובח יותר ממלאכי השרת. וראה גם בדבריהם ז"ל במדרש משלי: 'ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום מחתת רזון' (משלי יד כח), אמר רב חמא בר חנינא: בא וראה שבחו וגדולתו של הקב"ה, שאף על פי שיש לפניו אלף אלפי אלפים וריבי רבבות כתות של מלאכי השרת שישרתוהו וישבחוהו, אינו רוצה בשבחן של כולם, אלא בשבחן של ישראל.

כ. כלשון ה'שם משמואל' (פרשת נח שנת תרע"ד): אין נפילת ישראל בהחלט חס ושלום, אלא נטמנה ומכוסה בה ישועה עתידה ביתר שאת. וזה שאמר הכתוב (מיכה ז ח) 'אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי וגו' ולא נאמר 'כי אחרי נפלתי קמתי', כיון שהקימה איננה דבר נפרד לגמרי מהנפילה, אלא שבנפילה עצמה טמונה ומכוסה בה הקימה.

חודש שבט – כשדבקים בשורש ניתן לעשות אפילו למעלה מן הזמן

דברות קודש בעת סעודת ראש חודש שבט תשפ"א

כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים
בחמשה עשר בו^{כא}. ושורש מחלוקתם,
אימתי עולה השרף באילן - שמכאן
ואילן יכול האילן לחנוט פירותיו
לשנה האחרת, שלדעת בית שמאי כבר

ב' זמנים שעושים זכר לאילן
והשינוי בהם

חודש שבט הוא ראש השנה לאילנות,
שכן שנינו (ר"ה פ"א מ"א):
'באחד בשבט ראש השנה לאילן -

כא. הרבה ספרים האריכו, כי אין כלל מחלוקת בין בית שמאי לבית הלל אימתי הוא
ראש השנה לאילן, אלא כל אחד הלך על פי דרכו בעבודת ה', ואלו הם מקצת
מלשונות הספרים. כתב בספר הקדוש 'אוהב ישראל' (ראש חודש שבט וט"ו בו):
ומעתה נבין הטעם מהפלוגתא של בית שמאי ובית הלל כי שניהם אמת צדקו
יחדיו. רק דברי בית שמאי הם בסוד עלמין קדישין דלית מחשבה תפיסא בהו
כלל שהם י"ה חכמה ובינה. ולזה אמרו בא' בשבט ראש השנה לאילן, כי הוא
בחינת טלא עילאה ושרף האילן. ושם מוכיח על זה, כי שמאי הוא לשון שומא.
כי אין שום השגה בהם רק בבחינת שומא כי לא באו להתגלות כנודע. ודברי
בית הלל הם מהעולמות אשר באו קצת להתגלות ואשר ניתן לנו רשות לדבר
בהם לצורך הנהגות העולם הזה. ולכך לענין דינא והנהגות העולם הזה הלכה
כבית הלל, והלל הוא מלשון הארה כמו (ישעיהו יד יב) 'הילל בן שחר'.

ואילו ב'בני יששכר' (מאמי חודש שבט מאמר ב אות ד) הביא: ומעתה תשכיל, באחד
בשבט הוא כדברי בית שמאי שהם מסיטרא דגבורות, ובט"ו בו הוא דברי בית
הלל שהם מסטרא דחסד אהבה, על כן אמר כדברי בכ"ף.

והרה"ק בעל ה'חודשי הרי"ם' זי"ע כתב ב'ספר הזכות' שלו: ואלו ואלו דברי
אלהים חיים, רק דברי בית שמאי ליחידי גדולי הדור ובית הלל לכללות ישראל,
דיחיד ורבים הלכה כרבים (ברכות ז). כמו שהוא לרוב, ובאחד בשבט הרגשה דקה,
ומהאי טעמא נקט התנא באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, כיון
שהאמת כן הוא וכו'.

דביקות בהשורש

(בכורים פ"א מ"י), טוב שיתענגו ויבקשו
בו על האילן בפירות שלפנינו.

**צירופי החדשים וצירוף חודש שבט
ולפרש** זה נקדים ממה שידוע מן
המקובלים^{כג}, שי"ב חודשי
השנה, מכוונים כנגד שמו של הקב"ה
— שם הוי"ה, אלא שבכל חודש לצד
מעלתו ועניינו, אותיות הוי"ה שלו
מסודרים באופן שונה לפי הראוי
לאותו החודש.

**צירוף חודש שבט הוא היוצא מן
הפסוק** (ויקרא כו לג) ה'מר
י'מירנו ו'היה ה'וא'. עוד זאת כתבו
רבתינו (מקדש מלך ח"ג צו:), מאור ושמש
רמזי ט"ו בשבט) שמלבד עבודת החודש
כשאר חודשי השנה, יש בצירוף חודש
שבט ענין נוסף, שהוא כולל את
עבודת החדשים כולם, שכן י"ב
פעמים הוי"ה עולה מנין שב"ט,
ולהלן יתבאר טעם הדבר ומשמעותו.

מא' שבט מעלה האילן שרף וראוי
לחנוט פירות לשנה הבאה. ומאידך
לדעת בית הלל, עד ט"ו לחודש עדיין
השרף אינו נקלט באילן כדבעי, ולא
ניתן לומר שהוא חונט פירותיו לשנה
החדשה (ר"ה יד. וברש"י ד"ה אף כל).

מצינו ב' מועדים שעושים בהם זכר
לאילן, הא' בחודש שבט שאז
מרבנים באכילת פירות (מגן אברהם סי'
קלא ס"ק יז)^{כב}. והב' בחג השבועות שאז
מעמידים אילנות בבית הכנסת (מגן
אברהם סי' תצד ס"ק ד) לעורר העם
שנידונים ביום הזה על פירות האילן
(ר"ה פ"א מ"ב) ויתפללו עליהם.
ולכאורה איפכא מבעיא, שבחודש
שבט שעדיין עץ השדה לא נתן פריו
ורק עלה בו השרף, ראוי שיעלו את
זכרונו על ידי העמדת אילנות שהוא
מצב האילן בזאת השעה, ומאידך בחג
השבועות שהאילן עמוס בפירותיו
והוא ראשית זמן הבאת הביכורים

כב. מקור אכילת פירות בט"ו בשבט, הוא ממה שכתב ה'מגן אברהם' (סי' קלא ס"ק טו)
בשם ספר 'תיקון יששכר' לר"י בן סוסא: ונוהגים האשכנזים להרבות במיני פירות
של אילנות בט"ו בשבט, לכבוד שמו של היום ראש השנה לאילנות.

וראה עוד ב'שבט מוסר' (פרק טז) שהעתיק מצוואת רבי אליעזר הגדול שצוה
לבניו: בני, הוי זהיר לברך על פירות בט"ו בשבט, שמנהג ותיקון הוא.

כג. יסוד זה נשנה בהרבה כתבי הקבלה, ראה תיקוני זוהר (הקדמה ט:), פרי עץ חיים
(שער ראש חודש פרק ג), ריקאנטי (פרשת תצוה ד"ה ועשית) שכתב בהאי לישנא: **לשם**
הוי"ה יש י"ב צירופים ולא יותר צירופים, היינו, שינוי בסדר האותיות של השם.
ובכל חודש מאיר צירוף אחר באותו חודש. וכן הוא במשנת חסידים. וביותר
האריך בכל ענין הצירופים הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בספריו 'בני
יששכר' ו'רגל ישרה' (מערכת י אות ו).

דביקות בהשורש

ט

בקומתן נבראו: והיינו עץ פרי ראוי
היה לטעון פרי מיד.

וביון שהשי"ת מחדש בטובו בכל יום
תמיד מעשי בראשית כבתחילה,
אזי נחקק בצומח כח גדול זה גם
היום, שתיכף עם זריעת הזרע באדמה,
צריך הצומח לצמוח לאילן רב פירות.
אמנם, כיון שחטא אדם הראשון
ונתקללה האדמה בעבורו (בראשית ג יז),
לכן נסתם מן הברואים לראות את
הכח הגדול שבאדמה, ונגזר שמעתה
ואילך יהיה על האדם חובה לעבוד
את האדמה כדי לברר את החלק היפה
שבה עד שתצמיח לו די סיפוקי^י. אבל
מכל מקום האמת כן הוא, שיש
בקרקע כח לגדל מידכ^ה, ואם האדם
מזכך עצמו ומסיר את המסך המבדיל
מעניו, נגלה לו הדבר בבירורי^י.

הבריאה מצידה מוציאה פירות מיד
ללא שהות זמן

לברר הענין יש להקדים יסוד גדול,
כשברא השי"ת עולמו, אזי
לבד מה שנבראו ונעשו כל היצורים
כרצונו, הטביע בהם הבורא כח וציווי
מיוחד, שיבראו מיד בתכלית
השלימות כפי הצטרכות האדם.
ולמשל, שכשאמר השי"ת מאמרו
'תדשא הארץ דשא וכו' עץ פרי עושה
פרי' (בראשית א יא), אזי הארץ הוציאה
תיכף עץ פרי מוכן ומזומן לאכילה,
כדי שכשיבוא אדם הראשון או כל
בניו לדורותיו אחריו - אילולי שחטא
- וכדלהלן] יוכלו להיכנס לסעודה
ללא שהות (סנהדרין לח.). וזה מה
שאמרו בגמרא (ר"ה יא.) כל מעשה
בראשית לקומתן לדעתם ולצביונם
נבראו, וכדברי רש"י שם (ד"ה לקומתן):

כד. וכלשון הרה"ק בעל התניא זי"ע ב'תורה אור' (פרשת בראשית): ולכן מיד 'וישלחהו
מגן עדן לעבוד את האדמה אשר לקח משם' (בראשית ג כג). דהיינו, עבודת
הבירורים על ידי זריעה חרישה וקצירה, ואחר כך באכלו ממנו וכו' הוא מברר
ומעלה וכו'.

כה. וכמו שאמרו בגמרא (שבת ל:): יתיב רבן גמליאל וקא דריש: עתידים אילנות
שמוציאין פירות בכל יום, שנאמר ונשא ענף ועשה פרי, מה ענף בכל יום - אף
פרי בכל יום. ליגלג עליו אותו תלמיד, אמר: והכתיב אין כל חדש תחת השמש!
אמר לו: בא ואראך דוגמתם בעולם הזה, נפק אחוי ליה צלף. היינו, שדבר זה
קיים אף עתה בעולם הזה, רק שהוא נסתר מעינינו לבד מבועץ הצלף.

כו. סמך לזה יש בפירוש הרמב"ן על התורה שכתב בפסוק (ויקרא כו ו) 'ונתתי שלום
בארץ ושכבתם ואין מחירד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור
בארצכם', וזה לשונו: על דעת רבי יהודה שאמר, מעבירין מן העולם, הוא כפשוטו
שלא יבואו חיות רעות בארצכם וכו'. ועל דעת רבי שמעון שאמר משביתן שלא
זיקו, יאמר 'השבתי חיה רעה מן הארץ'. והוא הנכון, כי תהיה ארץ ישראל בעת

דביקות בהשורש

**בן זומא בירר את חטא אדם
הראשון, ולכן קבל מוזנותיו ללא
טורח**

בדרך זו ניתן גם לבאר את דברי הגמרא (ברכות נח.) אודות בן זומא שהיה אומר: כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול: חרש, וזרע, וקצר, ועמר, ודש, וזרה, ובורר, וטחן, והרקיד, ולש, ואפה, ואחר כך אכל, ואני משכים ומוצא כל אלו מתקנין לפני. וכמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא בגד ללבוש: גזז, ולבן, ונפץ, וטוה, וארג, ואחר כך מצא בגד ללבוש, ואני משכים ומוצא

וזה שאנו מוצאים לרוב בדברי חז"ל (ראה שבת לג., תענית כד. ועוד) על צדיקים גדולים שלא היו טורחים כלל בנטיעת האילן וגידולו, אלא העץ הצמיח להם פירותיו ללא כל פעולה או שהות זמן מצידם. והוא, לפי שהאילן מצד עצמו ראוי להוציא תנוכתו ישר עם זריעתו כבראשונה, אלא שבברואים מתקיים 'הרעותי את מעשי קיפחתי את פרנסתי' (קידושין פב:) ולכן טח עיניהם מלראות זאת, אך האנשים השלמים הללו שתקנו את מעשיהם, ממילא הוסר מהם המונע שיצמח האילן מהרה, ולכן זכו לפירות מיד ללא שהות.

קיום המצוות, כאשר היה העולם מתחילתו קודם חטאו של אדם, אין חיה ורמש ממיית האדם, כמו שאמרו (ברכות לג.) אין ערוד ממיית אלא חטא ממיית וכו'. ובהיות ארץ ישראל על השלימות, תשבות רעת מנהגם, ויעמדו על הטבע הראשון אשר הושם בהם בעת יצירתם וכו'. ועל כן אמר הכתוב על ימי הגואל היוצא מגזע ישי, שישוב השלום בעולם ויחדל הטרף, ודעת הבהמה וכל חיה ורמש כאשר היה בטבעם מתחילה וכו', ויהיה המעשה על המשיח תחילה לעתיד לבוא. וראה גם בספר הגאולה המיוחס לרמב"ן (שער א).

ומקור לדברי הרמב"ן שכתב כי תהיה הארץ כאשר היה העולם מתחילתו קודם חטאו של אדם, הוא בספרא שם, בפסוק (ויקרא כו ד) 'ונתנה הארץ יבולה', לא כדרך שהוא עושה עכשיו, אלא כדרך שעשתה בימי אדם הראשון. ומנין שהארץ עתידה להיות נזרעת ועושה פירות בן יומה, תלמוד לומר (תהלים קיא ד) 'זכר עשה לנפלאותיו', וכן הוא אומר (בראשית א יא) 'תדשא הארץ דשא עשב', מלמד שבו ביום שהיתה נזרעת בו ביום עושה פירות. ועוד דרש שם: 'ועץ השדה יתן פריו' (ויקרא שם) - לא כדרך שהיא עושה עכשיו, אלא כדרך שעשתה בימי אדם הראשון, מנין שהעץ עתיד להיות ניטע ועושה פירות בן יומו, תלמוד לומר 'זכר עשה לנפלאותיו' (תהלים קיא ד), ואומר (בראשית א יא) 'עץ פרי עושה פרי למינו', מלמד שבו ביום שהוא נטוע בו ביום עושה פירות עיין שם. וראה גם ב'פני יהושע' (כתובות קיב: ד"ה אמר רבי זירא) שכתב בדומה לזה.

יא ט) ויתוקן החטא הקדום, לכן עץ השדה יתן פריו כל יום מחדש, כי לא יהיה דבר שיסתיר מעיני האדם שכן הוא הסדר שמיד כשזורעים יוצא מתנובת הארץ.

ונוסף על כך, באותו זמן לא יצטרכו אפילו לעמול על הפת ולתפור בגדים כדאיתא שם, והוא כעין מה שאמר בן זומא שמצא לחם ובגד ערוכים לפניו. והכל עולה לטעם אחד, שלפי שהעולם יהיה מבורר ומתוקן כמו קודם חטא עץ הדעת ולא יהיה הרעותי את מעשי, ממילא יוכלו הכל לראות בעיניהם את כח האילן שמצמיח מהרה פירותיו, ויתר על כן שיוציא הן פת גמור וכברכתו 'המוציא לחם מן הארץ', והן בגדים מן הארץ. ולא לחינם נקטו בגמרא דווקא את

כל אלה מתוקנים לפני. שלפי שזכה להשיג מדרגה גבוהה כל כך^{כז} - שבייר את החטא הקדמון^{כח}, לא היה נדרש ממנו לטרוח מאומה בגשמיות, ועל כן מצא לפניו מיד מבוקשו מה שהיה נצרך, היפך מאדם הראשון שהיה צריך לעשות פעולות רבות עד שהשיג את מבוקשו לחם לאכול ובגד ללבוש^{כט}.

לעתיד לבוא תוציא הארץ גלוסקאות מידי יום, כיון שיתוקן חטא אדם הראשון

והוא הוא שאמרו בגמרא (שבת ל:), עתידים אילנות [-לעתיד לבוא] שמוציאין פירות בכל יום. וטעמו מפורש לפי האמור, שכיון ובזמן ההוא ימלא הארץ דעה את ה' (ישעיה

כז. וכמו שאמרו עליו (חגיגה יג:) שהיה מאלו שזכו להיכנס לפרדס אלא שנטרפה דעתו.

כח. ראה ב'צרור המור' (פרשת שמיני): ד' שנכנסו לפרדס החכמה. והם אדם הראשון ונח ואברהם ונדב ואביהוא. כמו שהארכתי בזה למעלה בחטא נח ואברהם כאומר ויעל אברם ממצרים. וכנגד אלו הד' היו ארבעה אחרים מחכמי התלמוד שנכנסו לפרדס. והם בן עזאי ובן זומא אלישע אחר ור' עקיבא. והובאו דבריו גם ב'של"ה הקדוש' (פרשת שמיני תורה אור אות ח). ועיין גם בפירוש 'חסדי דוד' על התוספתא (חגיגה פ"ב ה"ב).

כט. בספר הקדוש 'אהבת שלום' (פרשת ויצא) פירש, שזה הייתה בקשתו שביקש יעקב אבינו מאת ה' 'ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש' (בראשית כח כ), שיזכה לתקן חטא אדם הראשון ואז יגיע אליו ישר לחם לאכול ובגד ללבוש ללא טורח וכמו שיהיה התיקון לעתיד.

ל. כן כתב ה'ב"ח' (סי' קסז ס"ק ד) וזה לשונו: ולפי עניות דעתי נראה דדעת רבותינו ז"ל לברך 'המוציא' דוקא כדי שיכוון המברך על לשעבר ועל להבא, והיינו, שיכוון שהוציא לחם זה מן הארץ לשעבר, ויכוון גם כן שיוציא עוד לחם מן הארץ

דביקות בהשורש

שני הדברים הללו גלוסקאות ובגדים, כיון שהם רומזים להשלמת תיקון חטא אדם הראשון שהוצרך לבגדים אחר חטאו (בראשית ג כא), והתקלל 'בזעת אפך תאכל לחם' (שם פסוק יט), שבאותו זמן יהיה הכל בתכלית השלימות, ומיד תוכל הארץ להוציא כל הנצרך ללא שהות לא.

להבא לעתיד כדברי רז"ל (שבת ל:): **עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מלת מן הארץ** שנאמר (תהלים עב ז): 'יהי פסת בר בארץ'. וזה שאמר מברכותיו של אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא (שם ג), כלומר, כיון דמדקדק לברך 'המוציא' אף על גב דמוציא נמי משמע לשעבר, מכלל דתלמיד חכם הוא ומכוין לברך על לשעבר ועל להבא, על לשעבר כמשמעות פשוטו, ועל להבא כמשמעות מדרשו שתוציא ארץ ישראל גלוסקאות מן הארץ.

לא. זה לשון המהר"ל (נתיבות עולם נתיב העבודה פרק יז): **כי מה שאמר 'המוציא לחם', רצונו לומר, כי השי"ת הוא שמוציא לחם מן הארץ לגמרי, רק שהחטא של אדם גרם זה שאין יוצא הלחם מן הארץ בעצמו רק שצריך אחר כך תיקון, ובלא זה לא היה ראוי להיות מזון האדם, רק כי דבר זה גורם חטא האדם ואם לא היה החטא היה יוצא בשלימות.**

ובגמרא בפרק במה מדליקין (שבת ל:): יתיב רבן גמליאל וקא דריש, עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מלת שנאמר (תהלים עב ז) 'יהי פסת בר בארץ', לגלג עליו אותו תלמיד ואמר 'אין כל חדש תחת השמש' (קהלת א ט). נפק אחוי ליה כמיהין ופטירות. **ורצה לומר, לעתיד כאשר לא יהיה עוד קללת האדמה שהיה בשביל חטא האדם, אז תקבל האדמה השפע מן השי"ת בשלימות הגמור, והכל יהיה יוצא בשלימות עד שלא יהיה צריך שום תיקון. ולפיכך תוציא הארץ גלוסקאות וכלי מלת, ועתה האדמה שנתקללה מן השי"ת בשביל חטא האדם אינה מוכנת לקבל הברכה העליונה, אבל לעתיד שתפסק הקללה מן העולם אז תהיה הארץ מוציאה הכל בלי חסרון כלל.** ומפני כי מצד השי"ת אשר הוא משפיע בודאי השי"ת מוציא לחם מן הארץ, רק שקללת הארץ גורם עד שצריך תיקון כדכתיב (בראשית ג יט) 'בזעת אפך תאכל לחם' ואין מה שטורח ועושה רק מה שגרם חטא שלו.

וב'אור החיים הקדוש' (ויקרא יב ב): גם באמצעות חטא האדם נזרע זרע רע בכל ממשלתו ותוציא הארץ פריה בקליפות רבות, וזה לך האות כי אין אדם יכול ליהנות מהחטה עד עשות בה מלאכות רבות מלפניה ומלאחריה במספר עשרה הלא המה סדורים בפרק כלל גדול אמרו בשבת (עג): עד האופה, כנגד עשרה קללות שנתקללה האדמה כאמור בדבריהם ז"ל בספר הזוהר הקדוש' (ח"ג רמג). ולזה כשיעביר ה' רוח הטומאה מן הארץ דכתיב (זכריה יב ג) 'זאת רוח וגו' מן הארץ', לרמוז גם בחינת 'הארץ' עצמה, ואז תוציא הארץ גלוסקאות. פירוש, אין

משה רבנו ביאר את התורה בזמן מועט, כיון שהיה בדרגה כעין דלעתיד

ביסוד האמור, יבואר גם עוד ענין השייך לחודש זה, והוא שמשה רבנו ע"ה התחיל לבאר את התורה לבני ישראל בשבעים לשון, וכמו שכתוב בתורה (דברים א ג-ה) 'ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחודש, הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר'. וזה דבר תימא, כיצד יכל משה רבנו לומר את התורה כולה בשבעים לשון ולעשות ספר בתורה עם כל סודותיה וכוננותיה התלויים בה בזמן מועט כל כך. רק הפירוש הוא, שלפי שמשה רבנו הגיע למדרגה גדולה כל כך מעין דלעתיד ובפרט קודם הסתלקותו, על כן היה בכוחו להשיג גדולות בזמן קצר כל כך, ולא היה צריך לזמן רב להשיג מושכלות התורה.

והוא ממש אותו ענין, שחודש זה כולל כל העבודות של חודשי השנה בזמן מועט, וימים אלו הם

ט"ו בשבט - תיקון חטא אדם הראשון

ועתה יתפרשו ראשית הדברים, דהנה בספ"ק מבואר שסוד ט"ו בשבט הוא תיקון חטאו של אדם הראשון (אמרי נועם פרשת בשלח, פרי צדיק לחמשה עשר שבט), 'כי האדם עץ השדה' (דברים כ ט). ולכן אף שביום הזה עדיין איננו רואים בחוש את הפירות על גבי האילן, בכל זאת מרבים באכילת פירות דווקא ולא מניחים אילנות וכדו' בביתנו, כיון שביום זה מתעוררת בחינת מעין דלעתיד לבוא שיתוקן חטא אדם הראשון ולא יהיה שהות לפירות בקרקע - והם יוציאו מידי יום אילנות וגלוסקאות מוכנים, וכפי שהיה תמיד מראשית הבריאה ועד הנה רק שלא נגלה לנו כעת. ולכן ביום הזה אנו נוהגים כפי שיהיה בעת הגאולה ואוכלים פירות כבר ביום שעלה השרף באילן, לרמוז וללמד שמהעלאת השרף עד לגמר הפרי אין שהות זמן, וחיסרון הראיה הוא מאתנו.

צורך לאחד מעשרה מלאכות, אלא הארץ מעצמה תוציא גלוסקאות לחם שאין צריך מכשירים.

ובשו"ת 'אבני נזר' (רו"ח סי' קיא) כתב: דענין המלאכות שבגידולי קרקע משום שנתקלה האדמה בחטא עץ הדעת, ועל ידי זה צריכין לכמה מלאכות לברר הפסולת שנזרקה על ידי הקללה. ולעתיד שיתוקן חטא עץ הדעת עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות כדאיתא שבת (ל): ולא יהיה צריכין לדישה להסיר הפסולת.

וכן הוא גם בספר הקדוש 'כתנות אור' [-להרה"ק רבי מאיר מרגליות זי"ע בעל מאיר נתיבים] (פרשת בראשית), ו'הפלאה' (כתובות קיא).

דביקות בהשורש

בהיותו בדרגה של 'שבעים לשון' (שפת אמת פרשת דברים שנת תרל"א בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע), ולדעת כי אם רק יתאמץ להצליח, אזי יסורו ממנו כל המניעים ויגלה נגד עיניו שהבריאה כולה נשארה כבראשיתה, רק שחטאיו היו מבדילים בינו לבין ה', והשי"ת יזכנו לזה.

בחינת מעט הכמות ורב האיכות, מחמת שאין דבר המסתיר ומונע זאת.

היצא מזה לעבודת האדם

ולבן עבודת החודש הזה הוא להתמיד בלימוד התורה, בכוחו של משה רבנו שפתח פתח באלו הימים לכל אחד מישראל אף

היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם

אלו יעמדו על הברכה שנדבו סכום הגון להוצאת הגליונות

פרנס השבוע

נדבת ידידנו הרב החסיד המפואר

**רבי אלכסנדר כהן
רפאפורט הי"ו**

להגל שמחת אירוסים בתו בשעטומי"צ

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת
לרוב ממנה ומכל יוצ"ח שיחי', ולהחיים טובים
ארוכים מתוך גופא ונהורא מעליא

פרנס השבוע

נדבת ידידנו הרב החסיד המפואר

**רבי יצחק אייזיק
טעמפלער הי"ו**

להגל שמחת הולדת בנו למז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכו לבנות בית
נאמן בישראל, ולנחת לרוב מהם ומכל יוצ"ח שיחי'
ולחיים טובים ארוכים ושלום וכט"ס.

פרנס השבוע

נדבת ידידנו הרב החסיד המפואר

**רבי צבי אלימלך
זילבערמאן הי"ו**

להגל שמחת נישואי נכדו בשעטומי"צ

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב
ממנה ומכל יוצ"ח שיחי', ולחיים טובים ארוכים
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

שותף השבוע

נדבת ידידנו הרב החסיד המפואר
**רבי יהודה חיים
זילבערמאן הי"ו**

להגל שמחת נישואי בנו בשעטומי"צ

תומך השבוע

נדבת ידידנו הרב החסיד המפואר

רבי יחזקאל אפעל הי"ו

להגל שמחת נישואי נכדתו בשעטומי"צ

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכו לבנות בית נאמן בישראל,
ולנחת לרוב מהם ומכל יוצ"ח ולחיים טובים ארוכים ושלום וכט"ס

תומך השבוע

נדבת ידידנו הרב החסיד המפואר

**רבי חיים מרדכי
שווארץ הי"ו**

להגל שמחת נישואי נכדתו בשעטומי"צ

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכו לבנות בית נאמן בישראל,
ולנחת לרוב מהם ומכל יוצ"ח ולחיים טובים ארוכים ושלום וכט"ס

שותף השבוע

נדבת ידידנו הרב החסיד המפואר
**רבי אברהם יעקב
גאדינגער הי"ו**

לשילוח נשמת אמו

אדשה השתתף
בזאת מלכת ב"ר גדליה דוד ע"ה
בשנת ה'ת"ת

הרוצה להשתתף בהוצאת הגליונות נא להתקשר למס' 3245-661-347
וזכות הגדול של זכיו הרבים תעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב